

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Робоча програма навчальної дисципліни

"МІЖНАРОДНЕ ПРАВО"

**для студентів спеціальності
8.14010301 "Туризмознавство"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2013

Затверджено на засіданні кафедри туризму.
Протокол № 1 від 27.08.2012 р.

Укладач Брусільцева Г. М.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Міжнародне право" для студентів спеціальності 8.14010301 "Туризмознавство" всіх форм навчання / укл. Г. М. Брусільцева. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 60 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал щодо закріплення знань, а саме самостійну роботу, контрольні запитання, а також критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.14010301 "Туризмознавство".

Вступ

У кінці XX – початку XXI століть роль та значення міжнародного права як самостійної правової системи зазнали суттєвих змін. Значно зросла роль міжнародно-правового механізму в регламентації різноманітних суспільних відносин і в Україні. Більше того, загальновизнані принципи та норми міжнародного права та міжнародні договори України визнаються невід'ємною частиною діючого законодавства, що чітко зазначено в ст. 9 Конституції України. Норми міжнародного права застосовуються для регулювання не тільки міжнародних відносин, а й безпосередньо використовуються у правозастосовчому процесі, тобто в діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, судів – конституційних, загальної юрисдикції, арбітражних, прокуратури, юстиції, органів внутрішніх справ, служби безпеки, адвокатури, банківських та інших структур. Норми міжнародного права дозволяють громадянам України звертатися за відновленням порушених проти них прав у міжнародні інститути, такі, як Європейський суд з прав людини, якщо порушені права не вдалося відновити за допомогою національних інститутів. Знання міжнародних договорів, вміння їх тлумачити та застосовувати в сукупності з українським законодавством – необхідна умова правомірної та ефективної діяльності державних органів, установ та їх посадових осіб.

Головна **мета** вивчення навчальної дисципліни "Міжнародне право" полягає у засвоєнні студентами особливостей та основних понять, категорій, інститутів та галузей міжнародного права; закономірностей розвитку міжнародних відносин тощо.

Практичне застосування набутих теоретичних знань допоможе студентам оволодіти навичками використання інформації, яка міститься в різноманітних джерелах міжнародного права з метою встановлення або підтримання ефективних міжнародних відносин.

Предметом навчальної дисципліни є система правових відносин стосовно регулювання міжнародних відносин, підстави виникнення та здійснення міжнародних правових норм.

Завданням вивчення навчальної дисципліни "Міжнародне право" є теоретична і практична підготовка студентів з таких питань:

поняття, сутність та особливості міжнародного права;

система джерел міжнародного права;

принципи міжнародного права;

поняття та специфічні особливості права міжнародних договорів;

особливості вирішення міжнародних спорів;

загальні питання державної території та інших просторів у міжнародному праві;

предмет регулювання окремих галузей міжнародного права.

Вивчення навчальної дисципліни базується на загальних знаннях основ теорії держави і права, конституційного, адміністративного та кримінального права.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з міжнародними джерелами та нормативно-правовими актами України.

Знання з міжнародного права дозволить магістру:

орієнтуватися у питаннях правової бази міжнародного права;

відокремлювати залежно від кваліфікаційних ознак суб'єктів міжнародного права;

використовувати здобуті знання з міжнародного права у практичній діяльності;

працювати з міжнародними договорами, іншими міжнародними актами та справами Міжнародного Суду ООН, а також тлумачити їх відповідно до конкретних ситуацій міжнародного життя;

оцінювати сучасні політичні події у світлі міжнародного права.

Робоча програма навчальної дисципліни розрахована для студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційною програмою підготовки магістрів. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена зі зразковою структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською кредитно-трансфертною системою (ECTS).

Структуру навчальної дисципліни наведено в табл. 1.

Структура програми навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка магістрів	Галузь знань, спеціальності, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відпо- відних ECTS – 3; у тому числі: змістовних модулів – 2, завдання для самостійної роботи	Шифр та назва галузі знань: 1401 "Сфера обслуговування"	Нормативна. Рік викладання – 5. Семестр – 10
Кількість годин за змістов- ними модулями: модуль 1 – 38 годин, модуль 2 – 60 годин. Консультацій – 10 годин. Усього – 108 годин	Шифр та назва спе- ціальності: 8.14010301 "Туризмознавство"	Лекції (теоретична підго- товка) – 22 години. Практичні (семінарські за- няття) – 22 години. Самостійна робота – 54 години (у тому числі консультації – 10 годин)
Кількість тижнів викладання навчальної дисципліни: 11. Кількість годин на тиждень: 2	Освітньо- кваліфікаційний рівень: магістр	Вид контролю: іспит

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Навчальна дисципліна є базовою для підготовки магістрів спеціальності "Туризмознавство".

Необхідна навчальна база перед початком вивчення навчальної дисципліни: знання і навички в галузі основ права.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких професійних компетентностей:

1) здатність визначити предмет регулювання міжнародного права, уявити зміст та сутність міжнародного права та його місце в системі права:

ЗНАННЯ:

предмет міжнародно-правового регулювання;

сутність та зміст основних категорій та понять, інститутів міжнародного права;

вміння:

узагальнювати, систематизувати та сприймати інформацію щодо розвитку міжнародних відносин та міжнародного права;

2) здатність відокремлювати та порівнювати правовий статус суб'єктів міжнародного права, визначати підстави виникнення правонаступництва держав у відношенні договорів, державної власності архівів та боргів:

знання:

сутність та види суб'єктів міжнародного права;
міжнародно-правове визнання держав та урядів;
правонаступництво держав;

вміння:

враховувати норми міжнародного права при забезпеченні дотримання законодавства суб'єктами права;

3) здатність застосовувати норми міжнародного права при вирішенні існуючих питань:

знання:

сутність та класифікація норм міжнародного права;
норми *jus cogens*;
джерела міжнародного права;
принципи міжнародного права;

вміння:

знаходити інформацію, що надає правові основи рішенням, що приймаються уповноваженими державою особами;

враховувати норми міжнародного права при розробці нормативно-правових актів національного законодавства згідно з профілем своєї професійної діяльності;

4) здатність врегульовувати конфліктні ситуації, що виникають між суб'єктами міжнародного права на підставі міжнародно-правових актів:

знання:

міжнародно-правових акти, сферою яких є встановлення процедур мирного вирішення міжнародних спорів;
засоби врегулювання міжнародних спорів;

вміння:

обирати найбільш ефективні способи вирішення міжнародних спорів;

складати рішення спеціалізованих установ з вирішення міжнародних спорів щодо конкретних конфліктних ситуацій, що виникли між державами;

визначати процедуру судового розгляду міжнародного спору;

5) здатність формувати та укладати міжнародні договори між суб'єктами міжнародного права:

ЗНАННЯ:

поняття, форма та структура міжнародного договору відповідно міжнародного та національного законодавства;

стадії укладання міжнародних договорів;

підстави недійсності міжнародних договорів;

ВМІННЯ:

визначати повноваження на укладання міжнародного договору;

формувати істотні умови міжнародного договору;

виявляти підстави для недійсності міжнародних договорів;

застосовувати міжнародні договори при реалізації норм матеріального та процесуального права в професійній діяльності;

6) здатність визначати підстави для застосування міжнародної відповідальності та уникати правопорушень в професійній діяльності:

ЗНАННЯ:

види і форми міжнародної відповідальності;

види міжнародних правопорушень;

застосування санкцій та контрмір;

ВМІННЯ:

виявляти правопорушення в сфері міжнародних відносин, що є підставами для застосування міжнародної відповідальності;

визначати правомірність застосування санкцій та контрмір до правопорушників міжнародного правопорядку;

визначати обставини, що звільняють від відповідальності за певні правопорушення;

7) здатність визначати порядок призначення дипломатичних та консульських представників:

ЗНАННЯ:

міжнародно-правові акти, які регулюють відносини в сфері дипломатичного і консульського права;

склад органів зовнішніх відносин;

поняття та види дипломатичних представництв;

привілеї та імунітети дипломатичного представництва;

привілеї та імунітети консульських установ;

вміння:

застосовувати міжнародно-правові акти в сфері консульського та дипломатичного права при вирішенні практичних ситуацій;

визначати та розмежовувати внутрішньодержавні (загальної та спеціальної компетенції) та зарубіжні органи зовнішніх відносин;

визначати обставини застосування дипломатичних та консульських привілеїв та імунітетів;

8) здатність визначати юридичний статус міжнародних організацій:

знання:

характерні ознаки міжнародної організації;

міжнародна правосуб'єктність організацій;

види міжнародних організацій;

вміння:

застосовувати положення установчих документів міжнародних організацій за участю України;

аналізувати можливості та визначати перспективи вступу України до міжнародних організацій;

9) здатність відрізняти території за їх основними ознаками:

знання:

загальні питання державної території та інших просторів у міжнародному праві;

складові частини державної території;

порядок встановлення державного кордону;

вміння:

визначати способи розв'язання міжнародних спорів щодо встановлення кордонів;

аналізувати міжнародні договори України з іншими країнами про встановлення лінії державних кордонів;

10) здатність виявляти порушення прав і свобод людини згідно з національними та міжнародними актами:

знання:

міжнародні стандарти прав і свобод людини;

міжнародний механізм захисту прав людини;

міжнародно-правові питання громадянства;

вміння:

визначати в певних діях порушення прав людини згідно з міжнародними актами;

формувати звернення в міжнародні організації з прав людини;

11) здатність використовувати інформацію, яка міститься в різноманітних джерелах правового регулювання міжнародних економічних відносин з метою поліпшення стану розвитку діяльності підприємства:

знання:

принципи міжнародного економічного права;

суб'єкти міжнародного економічного права;

види міжнародних економічних договорів;

вміння:

визначати порушення принципів міжнародного економічного права при здійсненні міжнародних економічних відносин;

визначати порядок розв'язання міжнародних економічних спорів;

12) здатність визначати порядок використання морських та територіальних вод, виключної економічної зони та континентального шельфу іноземними судами:

знання:

джерела міжнародного морського права;

принципи міжнародного морського права;

статус морських та територіальних вод;

вміння:

визначати правовий режим внутрішніх морських вод, територіальних вод, виключної економічної зони, континентального шельфу, відкритого моря;

визначати юрисдикцію прибережної держави щодо виключної економічної зони та континентального шельфу.

Поведінкові компоненти:

✓ готовність до саморозвитку;

✓ готовність до активних дій;

✓ готовність до самостійної та командної діяльності;

✓ готовність до творчої діяльності та моделювання практичних ситуацій;

✓ готовність до критичного, позитивного сприйняття різноманітних думок.

Комунікація:

- ✓ прийняття участі в командній роботі;
- ✓ побудова ефективної взаємодії між членами групи та встановлення комунікаційних зв'язків з іншими групами;
- ✓ презентація своїх проектів та ведення діалогу з розглянутого проблемного питання;
- ✓ підтримка позитивного настрою в групі.

Автономність та відповідальність:

- ✓ здатність приймати рішення та самостійно планувати свій професійний розвиток;
- ✓ здатність самостійно виконувати завдання та нести за це відповідальність.

Мінімальний досвід:

- сутності та видів суб'єктів міжнародного права;
- принципи міжнародного права;
- поняття, форма та структура міжнародного договору відповідно до міжнародного та національного законодавства;
- види міжнародних правопорушень та форми міжнародної відповідальності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

З самого початку вивчення дисципліни кожен студент має бути ознайомлений з програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, із структурою, змістом та обсягом кожного навчального модуля, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання навчальної роботи.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це відносно окремий самостійний блок дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Тематичний план навчальної дисципліни складається з двох модулів (табл. 2).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота
Змістовний модуль 1. Загальні положення міжнародного права			
Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин	1	1	4
Тема 2. Історія становлення і розвитку міжнародного права	1	1	4
Тема 3. Суб'єкти міжнародного права	2	2	4
Тема 4. Норми, джерела і принципи міжнародного права	2	2	5
Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів	2	2	5
Разом годин за модулем 1	8	8	22
Змістовний модуль 2. Галузі міжнародного права			
Тема 6. Право міжнародних договорів	2	2	5
Тема 7. Відповідальність у міжнародному праві	2	2	5
Тема 8. Дипломатичне і консульське право	2	2	3
Тема 9. Право міжнародних організацій	2	2	4
Тема 10. Територія в міжнародному праві	1	1	3
Тема 11. Міжнародний захист прав людини	2	2	3
Тема 12. Міжнародне економічне право	1	1	3
Тема 13. Міжнародне морське право	1	1	3
Тема 14. Міжнародне повітряне право	1	1	3
Консультаційна робота			10
Разом годин за модулем 2	14	14	32
Разом за семестр	22	22	64

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовний модуль 1. Загальні положення міжнародного права

Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин

1. Міжнародне право як особлива правова система.

Особливості створення норм, особливий коло суб'єктів, основні функції міжнародного права.

2. Предмет міжнародно-правового регулювання.

Види відносин, регульованих нормами міжнародного права. Міжнародні міждержавні відносини, міжнародні відносини недержавного характеру. Категорії питань, що входять у предмет регулювання.

3. Особливості сучасного міжнародного права.

Удосконалення міжнародного права, розвиток його принципів і норм, міжнародний правопорядок, міжнародне "м'яке право".

4. Взаємодія міжнародного і внутрішньодержавного права.

Співвідношення міжнародного публічного і приватного права.

5. Система міжнародного права.

Основні принципи. Галузі, підгалузі, інститути.

Тема 2. Історія становлення і розвитку міжнародного права

1. Історія і наука міжнародного права.

2. Міжнародне право стародавнього світу.

Міжнародне право в міжнародних відносинах стародавнього світу. Головні інститути міжнародного права стародавніх індійських і китайських держав, держав Дворіччя і Єгипту, Греції і Риму.

Становлення міжнародного права в епоху Середньовіччя. Інститути міжнародного права Середньовіччя.

3. Міжнародне право в Середні століття (з V ст. до Вестфальського миру 1648 р.).

Міжнародне право в перехідний період від Середньовіччя до Нового часу. Вестфальський мир 1648 року, його значення для розвитку міжнародного права.

4. Міжнародне право з 1648 до 1815 року.

Вплив Великої французької та інших буржуазних революцій на розвиток міжнародного права. Віденський конгрес 1815 р.

5. Міжнародне право з 1815 року до закінчення Першої світової війни.

Паризький конгрес 1815 року, Берлінський конгрес 1878 року, Берлінська конференція 1884 – 1885 років, Гаагські мирні конференції 1899 і 1907 років. Міжнародне право у вигляді засобу фактичного закріплення поділу світу і колоніальних загарбань. Перша світова війна і міжнародне право.

6. Міжнародне право з 1919 року до створення ООН. Сучасне міжнародне право.

Паризькі мирні угоди 1919 – 1920 рр. Ліга Націй. Генуезька конференція 1922 р. Локарнська конференція 1925 р. Пакт Келлога – Бріана. Конвенція про визначення агресії 1933 р. Мюнхенська угода 1938 р. Радянсько-німецький пакт (так званий "пакт Ріббентропа і Молотова" і таємні протоколи до нього).

Війна Радянського Союзу з Фінляндією (1939 рік) і виключення СРСР з Ліги Націй (14.12.1939 р.).

Друга світова війна і міжнародне право. Вашингтонська декларація 1942 р. Московська, Тегеранська (1943 р.), Ялтинська і Берлінська (1945 р.) конференції та їх рішення. Нюрнберзький і Токійський трибунали. Конференція Об'єднаних Націй в Сан-Франциско та Потсдамська конференція і їх значення для розвитку міжнародного права.

Утворення Організації Об'єднаних Націй, Статут ООН. Мирні договори 1947 р. Мирне врегулювання проблем з Німеччиною і Японією.

Тема 3. Суб'єкти міжнародного права

1. Поняття та види суб'єктів міжнародного права.

Види і зміст міжнародної правосуб'єктності. Співвідношення категорій "суб'єкт міжнародного права", "суб'єкт міжнародних правовідносин". Сучасні підходи до правосуб'єктності.

2. Держава – основний суб'єкт міжнародного права.

Особливості правосуб'єктності держав. Правове регулювання питань юрисдикції, та імунітету. Види держав.

3. Правосуб'єктність міжнародних організацій.

4. Правосуб'єктність народів, націй, що борються за свою незалежність і визнані такими.

5. *Правосуб'єктність державоподібних утворень.*

Вільні міста, спеціальний статус Ватикану.

6. *Правове становище юридичних осіб у міжнародному публічному праві.*

Сутність поняття "міжнародна юридична особа".

7. *Правосуб'єктність фізичних осіб.*

8. *Міжнародно-правове визнання: поняття та значення, теорії визнання.*

Визнання держав, визнання урядів, визнання органу нації, що бореться за свою незалежність, органу опору. Форми визнання: спеціальна, де-юре, де-факто.

9. *Правонаступництво держав.*

Теорії правонаступництва, теорія континуїтету.

Тема 4. Норми, джерела і принципи міжнародного права

1. *Характеристика норм міжнародного права.*

Особливості створення норм в міжнародному праві. Види норми міжнародного права. Ієрархія норм міжнародного права. Норми загального міжнародного права.

2. *Поняття та види джерел міжнародного права.*

Кодифікація міжнародного права. Міжнародний договір: поняття, ознаки, види. Міжнародний звичай: поняття та ознаки. Акти міжнародних організацій і конференцій. Рішення міжнародних судових та арбітражних установ.

3. *Поняття і класифікація принципів міжнародного права.*

Загальні та галузеві принципи. Правове закріплення принципів міжнародного права. Система загальних принципів міжнародного права, їх зміст. Характеристика окремих галузевих принципів міжнародного права.

Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів

1. *Мирне вирішення міжнародних суперечок – один з основних принципів міжнародного права.*

Поняття міжнародного спору та ситуації.

2. *Види мирних засобів, передбачені Статутом ООН.*

Міжнародні переговори. Консультації. Міжнародні слідчі і погоджувальні комісії.

3. Добрі послуги і посередництво.

Вирішення спорів у міжнародному третейському суді. Компетенція Міжнародного Суду ООН щодо вирішення міжнародних суперечок.

4. Вирішення спорів у рамках ОБСЄ.

Вирішення спорів у рамках СНД.

Змістовний модуль 2. Галузі міжнародного права

Тема 6. Право міжнародних договорів

1. Поняття і джерела права міжнародних договорів.

Поняття та види міжнародних договорів. Структура, форма та назва договорів.

2. Стадії укладання договорів.

Прийняття тексту договору. Встановлення автентичності тексту договорів. Способи вираження згоди держав на обов'язковість договорів. Застереження та заяви до договорів. Депозитарій і його функції. Реєстрація і опублікування договорів.

3. Дія і застосування договорів.

Забезпечення виконання договорів. Способи тлумачення договорів. Мова договорів.

4. Підстави та види недійсності міжнародних договорів.

Наслідки недійсності договорів.

5. Припинення і призупинення дії договорів.

Закінчення строку. Виконання. Денонсація. Анулювання. Перегляд. докорінна зміна обставин. Наслідки припинення та призупинення дії договору.

Тема 7. Відповідальність у міжнародному праві

1. Поняття та юридична природа міжнародної відповідальності.

Теоретичні підходи до розуміння міжнародної відповідальності. Проблема відповідальності за правомірну діяльність.

2. Підстави міжнародної відповідальності.

Кодифікація інституту міжнародної відповідальності.

3. Класифікація міжнародних правопорушень.

Міжнародні правопорушення і міжнародні злочини.

4. Види і форми міжнародної відповідальності.

Матеріальна і нематеріальна (моральна, політична) відповідальність. Зміст сатисфакції, репарації та компенсації. Застосування в якості заходів відповідальності ресторації, реституції, субституції.

5. Санкції і контрзаходи в міжнародному праві.

Поняття та підстави їх застосування, співвідношення з формами відповідальності.

6. Порядок притягнення до міжнародної відповідальності.

Заява вимоги, розгляд ситуації, визначення виду і форми відповідальності. Застосування мирних засобів вирішення суперечок, міжнародного контролю.

Тема 8. Дипломатичне і консульське право

1. Органи зовнішніх відносин держави і їх система. Кодифікація норм дипломатичного права.

Органи зовнішніх відносин: внутрішньодержавні і закордонні, постійні і тимчасові. Повноваження внутрішньодержавних органів зовнішніх відносин.

2. Порядок призначення, структура і персонал дипломатичного представництва.

Дипломатичні представництва: порядок відкриття, агреман, вірча грамота, функції. Персонал дипломатичного представництва: дипломатичний корпус, дипломатичні класи і ранги.

3. Привілеї та імунітети дипломатичного представництва.

Привілеї та імунітети дипломатичних представництв і персоналу. Відмова від імунітету. Дипломатична пошта. Процедура визнання дипломатичного агента персоною *persona non grata*.

4. Консульські представництва.

Консульські представництва: види, функції. Порядок створення консульств і призначення консулів: консульський округ, консульський патент, консульська екзекватура. Статус почесного консула. Консульські привілеї та імунітети.

5. Дипломатичне право міжнародних організацій.

Представництва та місії при міжнародних організаціях. Привілеї та імунітети представників держав, що беруть участь у діяльності міжнародних організацій і конференцій.

Тема 9. Право міжнародних організацій

1. Поняття, джерела права міжнародних організацій.

Сутність поняття право міжнародної організації. Класифікація норм права міжнародних організацій.

2. Міжнародні організації: поняття, види і функції.

Юридична природа міжнародних організацій. Класифікація міжнародних організацій.

3. Система ООН: організаційно-правова структура, компетенція.

Генеральна Асамблея ООН: склад і повноваження. Рада Безпеки ООН: склад, порядок прийняття рішень, юридична сила актів. Взаємовідносини між органами ООН. Роль органів ООН у підтримці міжнародного миру і безпеки. Реформування ООН. Спеціалізовані установи ООН.

4. Регіональні і субрегіональні міжнародні організації.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі: природа установчих актів, організаційно-правова структура, основні напрями діяльності. Європейський союз: юридична природа, інституційна структура. Рада Європи: органи, основні напрями діяльності. Співдружність Незалежних Держав: природа установчих актів, організаційно-правова структура, роль у формуванні міждержавних відносин на пострадянському просторі. Євразійське економічне співтовариство і Єдиний економічний простір як спроби формування Спільного ринку на пострадянському просторі.

Тема 10. Територія в міжнародному праві

1. Поняття і значення території у міжнародному праві.

Загальнопланетарна територія – загальне надбання людства. Класифікація територій за їх правовим режимом. Види територій.

2. Державна територія. Державний кордон, його види та порядок визначення.

Непорушність кордонів і територіальна цілісність – принципи міжнародного права. Режим державного кордону. Вирішення прикордонних суперечок. Інститут прикордонних комісарів.

3. Міжнародна територія.

Міжнародні ріки та канали. Правовий статус Антарктики.

4. Територія з особливим міжнародним режимом.

Демілітаризовані зони, нейтралізовані зони.

Тема 11. Міжнародний захист прав людини

1. Міжнародні стандарти прав і свобод людини.

Поняття, функції та правове закріплення міжнародних стандартів прав і свобод людини.

2. Співробітництво держав у боротьбі з масовими порушеннями прав людини.

Міжнародні договори, які регулюють захист прав окремих категорій індивідів (жінки, діти, національні меншини).

3. Колективні права народів і міжнародний механізм захисту цих прав.

4. Міжнародні механізми захисту прав людини.

Розгляд докладів, петицій, звернень, інспектування. Процедури розгляду індивідуальних скарг, скарг держав. Захист прав людини міжнародними посадовими особами.

5. Міжнародно-правові питання громадянства, захист прав дитини при вирішенні питання громадянства.

Права людини і подвійне громадянство, апатриди.

6. Поняття і категорії біженців.

Статус біженців відповідно до міжнародних і національних актів. Вимушені переселенці, обсяг їх прав.

7. Право притулку, його правове регулювання.

Декларація про територіальний притулок. Порядок надання політичного притулку.

8. Правовий статус іноземних громадян.

Види правових режимів, порядок в'їзду, виїзду, оформлення перебування іноземних громадян. Права і свободи іноземних громадян і осіб без громадянства.

Тема 12. Міжнародне економічне право

1. Поняття міжнародного економічного права, його місце в системі міжнародного права.

Співвідношення міжнародного економічного і національного права. Принципи міжнародного економічного права.

2. Джерела міжнародного економічного права.

Кодифікація і уніфікація норм міжнародного економічного права. Методи і засоби правового регулювання. Правові режими.

3. Суб'єкти міжнародного економічного права.

Правонаступництво держав у міжнародному економічному праві. Міжнародний економічний правопорядок і міжнародна економічна безпека.

4. Міжнародне торговельне право як частина міжнародного економічного права.

Міжнародне фінансове право. Міжнародне інвестиційне право. Міжнародне банківське право.

5. Вирішення міжнародних економічних спорів.

Тема 13. Міжнародне морське право

1. Поняття і кодифікація міжнародного морського права.

Женевські конвенції по морському праву 1958 і 1960 рр. III конференція ООН з морського права 1973 – 1982 років, її значення. Конвенція ООН з морського права 1982 року, загальна характеристика, основні нові положення. Національне законодавство і морське право.

2. Види морських просторів.

Поняття і склад.

3. Міжнародно-правовий режим територіального моря.

Питання про ширину територіального моря. Територіальні води держав-архіпелагів. Юрисдикція прибережної держави в територіальному морі. Мирний прохід іноземних кораблів.

4. Поняття і правовий режим прилеглої зони.

5. Поняття відкритого моря.

Принцип свободи відкритого моря як загальновизнаний принцип сучасного міжнародного права. Правове регулювання промислів у відкритому морі. Правові питання регулювання судноплавства у відкритому морі. Принцип реального зв'язку між судном і державою прапору.

6. Режим виключної економічної зони.

Національне законодавство з питань виключної економічної зони.

7. Основні питання міжнародно-правового режиму континентального шельфу.

Регламентация ширини континентального шельфу.

Тема 14. Міжнародне повітряне право

1. Поняття міжнародного повітряного права.

Основні принципи міжнародного повітряного права. Основні конвенції, міжнародні правила, які приймає ІКАО. Двосторонні авіаційні угоди. Міжнародні сполучення та міжнародні перевезення. Національне законодавство України про міжнародні сполучення.

2. Міжнародні польоти і режим повітряного простору.

Правила польотів. Повітряний простір держави. Свободи повітряного простору. Міжнародний повітряний простір.

3. Проблеми регулювання міжнародних перевезень та комерційної діяльності авіапідприємств.

4. Роль міжнародних організацій в галузі цивільної авіації і в питаннях забезпечення безпеки польотів.

5. Співробітництво держав у боротьбі з незаконним втручанням у діяльність цивільної авіації.

4. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Загальні положення міжнародного права

Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин

1. Міжнародне право як особлива правова система.
2. Предмет міжнародно-правового регулювання.
3. Особливості сучасного міжнародного права.
4. Взаємодія міжнародного і внутрішньодержавного права.
5. Система міжнародного права.

Література: [1; 2; 51; 52; 54; 55; 57; 58; 60 – 64].

Тема 2. Історія становлення і розвитку міжнародного права

1. Історія і наука міжнародного права.
2. Міжнародне право стародавнього світу.
3. Міжнародне право в Середні століття (з V ст. до Вестфальського миру 1648 р.).
4. Міжнародне право з 1648 до 1815 року.
5. Міжнародне право з 1815 року до закінчення Першої світової війни.
6. Міжнародне право з 1919 року до створення ООН. Сучасне міжнародне право.

Література: [1; 2; 51; 52; 54; 57; 58; 60 – 64].

Тема 3. Суб'єкти міжнародного права

1. Поняття та види суб'єктів міжнародного права.
2. Держава – основний суб'єкт міжнародного права. Особливості правосуб'єктності держав. Правове регулювання питань юрисдикції, імунітету і міжнародно-правового визнання. Види держав.
3. Правосуб'єктність міжнародних організацій.
4. Правосуб'єктність народів, націй, що борються за свою незалежність і визнані такими.
5. Правосуб'єктність державоподібних утворень.
6. Правове становище юридичних осіб у міжнародному публічному праві, міжнародна юридична особа.
7. Правосуб'єктність фізичних осіб.

8. Міжнародно-правове визнання: поняття та значення, теорії визнання.

9. правонаступництво держав, теорії правонаступництва, теорія континуїтету.

Література: [1; 2; 5; 7; 11; 54; 55; 58 – 64; 67].

Тема 4. Норми, джерела і принципи міжнародного права

1. Характеристика норм міжнародного права.

2. Поняття та види джерел міжнародного права.

3. Поняття і класифікація принципів міжнародного права.

Література: [1; 2; 6; 16; 48; 55; 58; 62; 63].

Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів

1. Мирне вирішення міжнародних суперечок – один з основних принципів міжнародного права.

2. Види мирних засобів, передбачені Статутом ООН.

3. Добрі послуги і посередництво.

4. Вирішення спорів у рамках ОБСЄ.

Література: [1; 2; 19; 26; 55; 58; 62; 63; 68; 69].

Змістовний модуль 2. Галузі міжнародного права

Тема 6. Право міжнародних договорів

1. Поняття і джерела права міжнародних договорів.

2. Стадії укладання договорів.

3. Дія і застосування договорів.

4. Підстави та види недійсності міжнародних договорів.

5. Припинення і призупинення дії договорів.

Література: [1; 2; 5; 6; 32; 36; 48; 57; 58; 62].

Тема 7. Відповідальність у міжнародному праві

1. Поняття та юридична природа міжнародної відповідальності.

2. Підстави міжнародної відповідальності.

3. Класифікація міжнародних правопорушень.

4. Види і форми міжнародної відповідальності.

5. Санкції і контрзаходи в міжнародному праві.

6. Порядок притягнення до міжнародної відповідальності.

Література: [1; 2; 48; 51; 54; 55; 57; 58; 60 – 69].

Тема 8. Дипломатичне і консульське право

1. Органи зовнішніх відносин держави і їх система.
 2. Порядок призначення, структура і персонал дипломатичного представництва.
 3. Привілеї та імунітети дипломатичного представництва.
 4. Консульські представництва.
 5. Дипломатичне право міжнародних організацій
- Література:** [1; 2; 11; 18; 19; 39; 43; 51; 55; 58; 62; 63].

Тема 9. Право міжнародних організацій

1. Поняття, джерела права міжнародних організацій.
 2. Міжнародні організації: поняття, види і функції.
 3. Система ООН: організаційно-правова структура, компетенція.
 4. Регіональні і субрегіональні міжнародні організації.
- Література:** [1; 2; 16; 45 – 49; 56; 62; 65 – 69].

Тема 10. Територія в міжнародному праві

1. Поняття і значення території у міжнародному праві.
 2. Державна територія.
 3. Міжнародна територія.
 4. Територія з особливим міжнародним режимом: демілітаризовані зони, нейтралізовані зони.
- Література:** [1; 2; 11; 13; 18; 31; 33; 57; 58; 62].

Тема 11. Міжнародний захист прав людини

1. Міжнародні стандарти прав і свобод людини.
 2. Співробітництво держав у боротьбі з масовими порушеннями прав людини.
 3. Колективні права народів і міжнародний механізм захисту цих прав.
 4. Міжнародні механізми захисту прав людини.
 5. Міжнародно-правові питання громадянства, захист прав дитини при вирішенні питання громадянства.
 6. Поняття і категорії біженців.
 7. Право притулку, його правове регулювання.
 8. Правовий статус іноземних громадян.
- Література:** [1 – 3; 14; 15; 22; 28; 31; 33; 38; 57; 58; 62].

Тема 12. Міжнародне економічне право

1. Поняття міжнародного економічного права, його місце в системі міжнародного права.
2. Джерела міжнародного економічного права.
3. Суб'єкти міжнародного економічного права.
4. Міжнародне торгове право як частина міжнародного економічного права.
5. Вирішення міжнародних економічних спорів.

Література: [1; 2; 29; 37; 40; 49; 51 – 53; 60; 64; 65].

Тема 13. Міжнародне морське право

1. Поняття і кодифікація міжнародного морського права.
2. Види морських просторів.
3. Міжнародно-правовий режим територіального моря.
4. Поняття і правовий режим прилеглої зони.
5. Поняття відкритого моря.
6. Режим виключної економічної зони.
7. Основні питання міжнародно-правового режиму континентального шельфу.

Література: [1; 2; 25; 57; 58; 62].

Тема 14. Міжнародне повітряне право

1. Поняття міжнародного повітряного права.
2. Міжнародні польоти і режим повітряного простору.
3. Проблеми регулювання міжнародних перевезень та комерційної діяльності авіапідприємств.
4. Роль міжнародних організацій в галузі цивільної авіації і в питаннях забезпечення безпеки польотів.
5. Співробітництво держав у боротьбі з незаконним втручанням у діяльність цивільної авіації.

Література: [1; 2; 12; 17; 41; 42; 44; 57; 58; 62].

5. Плани семінарських (практичних) занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем.

Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами виступи, активність у дискусії, вміння формувати і відстоювати свою позицію тощо. Отримані студентом оцінки за окремі семінарські заняття враховуються при виставленні поточної модульної (практичний модульний контроль) оцінки з даної навчальної дисципліни.

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно до завдань.

Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, завданнями різної складності для розв'язання їх студентами на занятті.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участі студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, оцінювання.

Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні поточної модульної оцінки з даної навчальної дисципліни.

План проведення семінарських та практичних занять наведено в табл. 3.

Таблиця 3

План проведення семінарських (практичних) занять

Тема	Програмні запитання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовний модуль 1. Загальні положення міжнародного права			
Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття</p> 1. Співвідношення між публічним та приватним міжнародним правом. 2. Взаємозв'язки міжнародного та національного (внутрішньодержавного) права	1	[1; 2; 51; 52; 54; 55; 57; 58; 60 – 64]

1	2	3	4
	3. Конституція і законодавство України щодо взаємозв'язку внутрішньодержавного та міжнародного права		
Тема 2. Історія становлення і розвитку міжнародного права	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття</p> 1. Етапи становлення міжнародного права. 2. Особливості сучасного міжнародного права	1	[1; 2; 51; 52; 54; 57; 58; 60 – 64]
Тема 3. Суб'єкти міжнародного права	<p style="text-align: center;">Практичне заняття</p> 1. Загальна характеристика суб'єктів міжнародних правовідносин. 2. Держава як основний суб'єкт міжнародних правовідносин. 3. Правосуб'єктність міжнародних організацій. 4. Правосуб'єктність народів, націй, що борються за свою незалежність і визнані такими. 5. Правосуб'єктність державо-подібних утворень. 6. Правосуб'єктність транснаціональних корпорацій. 7. Правосуб'єктність фізичних осіб. 8. Характеристика основних прав і обов'язків держави. 9. Поняття юрисдикції, імунітету і міжнародно-правового визнання. 10. Характеристика правонаступництва держав	2	[1; 2; 5; 7; 11; 54; 55; 58 – 64; 67]
Тема 4. Норми, джерела і принципи міжнародного права	<p style="text-align: center;">Практичне заняття</p> 1. Характеристика джерел міжнародного права (міжнародного правового звичаю, актів міжнародних організацій, рішення міжнародних судових та арбітражних органів). 2. Міжнародний договір як джерело міжнародного права. Право міжнародних договорів. 3. Принципи міжнародного права. 4. Колізійні та матеріально-правові норми у міжнародному праві	2	[1; 2; 6; 16; 48; 55; 58; 62; 63]

1	2	3	4
Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів	<p>Практичне заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття правопорушення в контексті міжнародного права. 2. Види міжнародних право-порушень. 3. Мирні способи вирішення міжнародних спорів 	2	[1; 2; 19; 26; 55; 58; 62; 63; 68; 69]
Змістовний модуль 2. Галузі міжнародного права			
Тема 6. Право міжнародних договорів	<p>Практичне заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття права міжнародних договорів. 2. Сторони і класифікація договорів. 3. Договірні правовідносини їх загальні поняття і принципи. 4. Окремі види економічних договорів і угод, їх основні характеристики 	2	[1; 2; 5; 6; 32; 36; 48; 57; 58; 62]
Тема 7. Відповідальність у міжнародному праві	<p>Практичне заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття відповідальності у міжнародному праві. 2. Види і форми міжнародно-правової відповідальності. 3. Суб'єкти, що несуть відповідальність у міжнародному праві. 4. Підстави виникнення міжнародно-правової відповідальності 	2	[1; 2; 48; 51; 54; 55; 57; 58; 60 – 69]
Тема 8. Дипломатичне і консульське право	<p>Семінарське заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Органи зовнішніх відносин: зарубіжні та внутрішньодержавні. 2. Дипломатичні представництва: порядок відкриття, функції. Персонал дипломатичного представництва. 3. Привілеї та імунітети дипломатичних представництв і персоналу. 4. Консульські представництва: види, порядок створення, функції. Статус почесного консула. 5. Консульські привілеї та імунітети. 6. Постійні представництва при міжнародних організаціях. 7. Торгові представництва 	2	[1; 2; 11; 18; 19; 39; 43; 51; 55; 58; 62; 63]

1	2	3	4
Тема 9. Право міжнародних організацій	<p align="center">Семінарське заняття</p> <p>1. Міжнародні організації в системі між-державного співробітництва. 2. Класифікація, основні засоби та методи діяльності міжнародних організацій. 3. Взаємодія універсальних і регіональних міжнародних організацій. 4. Діяльність міжнародних організацій у різних областях. 5. Міжнародні неурядові організації</p>	2	[1; 2; 16; 45 – 49; 56; 62; 65 – 69]
Тема 10. Територія в міжнародному праві	<p align="center">Семінарське заняття</p> <p>1. Зміст поняття "територія" у міжнародному праві. 2. Поділ територій у міжнародному праві за правовим режимом. Території зі змішаним режимом регулювання. Міжнародні території. 3. Поняття населення у міжнародному праві. 4. Громадянство у міжнародному праві</p>	1	[1; 2; 11; 13; 18; 31; 33; 57; 58; 62]
Тема 11. Міжнародний захист прав людини	<p align="center">Практичне заняття</p> <p>1. Міжнародні стандарти прав і свобод людини: поняття, функції, правове закріплення. 2. Міжнародні механізми захисту прав людини. 3. Захист прав людини в Європейському Суді з прав людини. 4. Міжнародно-правові питання громадянства. 5. Статус біженців та вимушених переселенців. 6. Право притулку, його правове регулювання</p>	2	[1 – 3; 14; 15; 22; 28; 31; 33; 38; 57; 58; 62]
Тема 12. Міжнародне економічне право	<p align="center">Практичне заняття</p> <p>1. Поняття та джерела міжнародного економічного права. 2. Новий міжнародний економічний порядок. Принципи міжнародного економічного права</p>	1	[1; 2; 29; 37; 40; 49; 51 – 53; 60; 64; 65]

1	2	3	4
	3. Держави в міжнародних економічних відносинах. 4. Види міжнародних економічних договорів. 5. Міжнародні економічні організації		
Тема 13. Міжнародне морське право	Семінарське заняття 1. Комплексний характер і особливості міжнародного морського права. 1. Конвенційні і звичайні джерела міжнародного морського права. 2. Внутрішні морські води: поняття, режим. 3. Територіальне море: поняття, межі, режим, мирний прохід. 4. Відкрите море: поняття, межі, режим, свободи відкритого моря. 5. Виняткова економічна зона: поняття, ширина, режим. 6. Континентальний шельф: поняття, межі, правовий режим. 7. Міжнародні протоки і канали: поняття, транзитний прохід	1	[1; 2; 25; 57; 58; 62]
Тема 14. Міжнародне повітряне право.	Семінарське заняття 1. Поняття та види повітряного простору. Режими повітряного простору. 2. Поняття та види польотів. 3. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО)	1	[1; 2; 12; 17; 41; 42; 44; 57; 58; 62]

6. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання туристичної галузі. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний

від обов'язкових навчальних занять. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять.
4. Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах.
5. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.
6. Робота над індивідуальним завданням.

6.1. Питання для самостійного опрацювання

Змістовний Модуль 1. Загальні положення міжнародного права

Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин

1. Підходи до визначення поняття міжнародного права.
2. Співвідношення між публічним та приватним міжнародним правом.
3. Взаємозв'язки міжнародного та національного (внутрішньодержавного) права.
4. Безпосередня (примат) та опосередкована (імплементація) форми взаємозв'язку міжнародного та національного права.
5. Конституція і законодавство України щодо взаємозв'язку внутрішньодержавного та міжнародного права.
6. Специфічні особливості міжнародно-правових відносин.

Література: [1; 2; 51; 52; 54; 55; 57; 58; 60 – 64].

Тема 2. Історія становлення і розвитку міжнародного права

1. Виникнення та основні етапи розвитку міжнародного права.
2. Історія розвитку міжнародного права в середні віки.
3. Період розвитку класичного міжнародного права.
4. Міжнародне право в перехідний період розвитку від класичного до сучасного.
5. Сучасне міжнародне право, його характеристика і розвиток.

Література: [1; 2; 51; 52; 54; 57; 58; 60 – 64].

Тема 3. Суб'єкти міжнародного права

1. Держава у цивільних правовідносинах з "іноземним елементом".
2. Імунітет держави та його види. Україна як суб'єкт міжнародного права. Юрисдикційний імунітет України.
3. Правовий статус фізичних осіб у міжнародному приватному праві.
4. Правові режими, що надаються іноземним громадянам для реалізації їхніх прав та обов'язків.
5. Правовий статус іноземців в Україні, їхні правоздатність та дієздатність.
6. Цивільно-правова відповідальність іноземців в Україні.
7. Особливості правового статусу біпатридів.
8. Поняття "юридична особа". Правове положення юридичних осіб у міжнародному приватному праві.
9. Особистий статут і "національність" юридичної особи.
10. Загальна характеристика правового статусу іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні.
11. Правовий статус суб'єктів господарювання України за кордоном.
12. Транснаціональні корпорації та міжнародні юридичні особи.

Література: [1; 2; 5; 7; 11; 54; 55; 58 – 64; 67].

Тема 4. Норми, джерела і принципи міжнародного права

1. Визначення терміна "джерело права" у контексті юридичної науки.
2. Міжнародний правовий звичай, правова доктрина, акти міжнародних організацій та рішення міжнародних судових і арбітражних органів як джерела міжнародного права.
3. Міжнародний договір як джерело міжнародного права. Право міжнародних договорів.
4. Принципи міжнародного права.
5. Специфічні особливості міжнародних правових норм та їхнє співвідношення з конституційними нормами держави.
6. Колізійні та матеріально-правові норми у міжнародному праві.

Література: [1; 2; 6; 16; 48; 55; 58; 62 ;63].

Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів

1. Поняття "правопорушення" у контексті міжнародного права. Види правопорушень.

2. Мирні способи вирішення міжнародних спорів: переговори і консультації, посередництво і добрі послуги, міжнародні слідчі і примирні комісії, міжнародний арбітраж і судовий розгляд.

3. Поняття відповідальності у міжнародному праві.

4. Види і форми міжнародної відповідальності.

5. Суб'єкти, що несуть відповідальність у міжнародному праві.

6. Підстави виникнення міжнародно-правової відповідальності в сучасному міжнародному праві.

Література: [1; 2; 19; 26; 55; 58; 62; 63; 68; 69].

Змістовний модуль 2. Галузі міжнародного права

Тема 6. Право міжнародних договорів

1. Міжнародний договір – поняття, форма і структура за Конвенцією 1969 і 1986 р.

2. Стадії укладання міжнародних договорів за участі держав й організацій.

3. Дія договору в часі і просторі.

4. Застосування договорів (правомірне невиконання договору; права і обов'язки для третіх "осіб"; договори з взаємовиключними положеннями) – відмінності в даних питаннях міждержавних угод і договорів за участю міжнародних організацій.

5. Підстави недійсності міжнародних договорів.

6. Припинення і призупинення міжнародних договорів. Вплив збройних конфліктів на договірні відносини.

Література: [1; 2; 5; 6; 32; 36; 48; 57; 58; 62].

Тема 7. Відповідальність у міжнародному праві

1. Поняття і природа міжнародної відповідальності.

2. Види і форми міжнародної відповідальності.

3. Застосування санкцій і контрзаходів.

Література: [1; 2; 48; 51; 54; 55; 57; 58; 60 – 69].

Тема 8. Дипломатичне і консульське право

1. Органи зовнішніх відносин держави і їх система. Кодифікація норм дипломатичного права.

2. Порядок призначення, структура і персонал дипломатичного представництва. Функції дипломатичного представництва. Класи і ранги дипломатичних представників.

3. Привілеї та імунітети дипломатичного представництва.
4. Поняття та кодифікація норм консульського права. Встановлення і припинення консульських відносин. Класи консулів. Функції консульських установ.

5. Торговельне представництво.

Література: [1; 2; 11; 18; 19; 39; 43; 51; 55; 58; 62; 63].

Тема 9. Право міжнародних організацій

1. Поняття системи ООН. Вплив ООН на міжнародні відносини.
2. Головні органи ООН: Генеральна Асамблея, Рада Безпеки,
3. Секретаріат, ЕКОСОП, Міжнародний Суд ООН.
4. Допоміжні органи ООН (комітети і комісії).
5. Нормотворча функція ООН, її вплив на розвиток міжнародного права.
6. Спеціалізовані установи ООН.
7. Правосуб'єктність міжнародних регіональних організацій.
8. Міждержавні відносини в рамках міжнародних організацій: співвідношення суверенітету і наднаціональності.

Література: [1; 2; 16; 45 – 49; 56; 62; 65 – 69].

Тема 10. Територія в міжнародному праві

1. Зміст поняття "територія" у міжнародному праві.
2. Поділ територій у міжнародному праві за правовим режимом.
3. Територія, що перебуває під суверенітетом держави.
4. Територіальне верховенство держави.
5. Території зі змішаним режимом регулювання. Міжнародні території.
6. Поняття населення у міжнародному праві. Категорії населення у державі.
7. Громадянство у міжнародному праві.
8. Спеціальні категорії населення у міжнародному праві.

Література: [1; 2; 11; 13; 18; 31; 33; 57; 58; 62].

Тема 11. Міжнародний захист прав людини

1. Міжнародні стандарти прав і свобод людини: поняття, функції, правове закріплення.
2. Міжнародні механізми захисту прав людини.

3. Захист прав людини в Європейському Суді з прав людини.
4. Міжнародно-правові питання громадянства.
5. Статус біженців та вимушених переселенців.
6. Право притулку, його правове регулювання.

Література: [1 – 3; 14; 15; 22; 28; 31; 33; 38; 57; 58; 62].

Тема 12. Міжнародне економічне право

1. Поняття та система джерел міжнародного економічного права.
2. Загальна характеристика джерел міжнародного економічного права.
3. Міжнародне торговельне право – підгалузь міжнародного економічного права.
4. Значення та правові засади правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Література: [1; 2; 29; 37; 40; 49; 51 – 53; 60; 64; 65].

Тема 13. Міжнародне морське право

1. Поняття та джерела міжнародного морського права.
2. Правовий режим внутрішніх, територіальних та архіпелажних вод, а також прилеглої зони.
3. Правовий режим відкритого моря.
4. Правовий режим морських проток.
5. Правовий режим виключної (морської) економічної зони і континентального шельфу.
6. Правовий режим морського дна за межами національних юрисдикцій.

Література: [1; 2; 25; 57; 58; 62].

Тема 14. Міжнародне повітряне право

1. Поняття та джерела міжнародного повітряного права.
2. Принципи міжнародного повітряного права.
3. Правова регламентація міжнародних повітряних сполучень.
4. Юридичний статус повітряних суден та їх екіпажу при міжнародних польотах.
5. Відповідальність у міжнародному повітряному праві.

Література: [1; 2; 12; 17; 41; 42; 44; 57; 58; 62].

6.2. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання (ІЗ) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із навчальної дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та звітністю підприємства.

ІЗ з навчальної дисципліни видається студенту викладачем на початку вивчення кожного семінару. ІЗ виконується самостійно студентом, який має надати ІЗ для перевірки наприкінці семінару, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка з виконання ІЗ враховується при виставленні загальної оцінки з навчальної дисципліни.

ІЗ складається з двох частин: теоретичної та практичної.

Тематика теоретичної частини ІЗ має носити проблемний характер. Студент має право самостійно обрати тему та зміст роботи з обов'язковим її узгодженням з викладачем. У протилежному випадку тема має бути запропонована викладачем (варіанти тем наведено далі).

У процесі виконання ІЗ студент має опрацювати не менше п'яти літературних джерел з посиланням на використання певної інформації з них у тексті роботи. При цьому робота має носити творчий характер і бути спрямованою на вирішення певної проблеми чи на висловлення особистого погляду автора роботи на питання, яке розглядається в роботі.

Індивідуальне завдання складається з титульної сторінки, змісту, вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури, додатків до індивідуального завдання (за необхідності).

Вступ має розкривати актуальність обраної теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи (може складатися з декількох підрозділів) має включати характеристику сучасного стану проблеми, опис нормативної бази, погляди різних авторів на цю проблему, позитивні та негативні наслідки проблеми.

Висновки мають включати обґрунтовані узагальнення студента щодо досягнення мети роботи, можливо рекомендації до вдосконалення діяльності підприємства.

Практична частина складається з ситуаційного завдання, вирішення якого має супроводжуватися обґрунтованими висновками.

Обсяг ІЗ повинен становити у друкованому варіанті 10 – 15 сторінок. Орієнтована кількість сторінок у розділах: вступ – 1с.; основна частина – 8 – 12 с.; висновки – 1 – 2 с.

Список використаної літератури необхідно скласти у певному порядку: спочатку наводяться законодавчі та нормативні акти, статистичні довідники, потім загальну та спеціальну літературу за алфавітом.

6.2.1. Тематика ІЗ

1. Поняття, особливі риси та призначення сучасного міжнародного права.
2. Норми міжнародного права: порядок створення та види.
3. Предмет та метод міжнародного права.
4. Основні принципи міжнародного права, їх значення в системі права.
5. Джерела сучасного міжнародного права.
6. Поняття суб'єктів міжнародного права.
7. Держава як основний суб'єкт міжнародного права.
8. Правосуб'єктність фізичної особи у міжнародного праві – проблемні риси.
9. Правосуб'єктність міжнародних економічних організацій.
10. ООН та система її головних органів.
11. Міжнародні конференції, їх статус і функції. Механізм прийняття рішень.
12. Міжнародний суд ООН: склад, повноваження, судова процедура.
13. Спеціалізовані установи ООН.
14. Правосуб'єктність транснаціональних корпорацій.
15. Проблема визнання та правонаступництво суб'єктів у міжнародному праві.
16. Правові засоби розв'язання міжнародних спорів.
17. Міжнародні суди.
18. Міжнародні арбітражі.
19. Поняття та види міжнародних договорів.
20. Міжнародний договір, стадії процесу його укладення.

21. Недійсність, призупинення або припинення дії договорів. Внесення змін до договорів.
22. Поняття та види відповідальності в міжнародному праві.
23. Міжнародні правопорушення, їх види.
24. Система органів зовнішніх зносин.
25. Дипломатичні та консульські представництва.
26. Поняття, юридична природа та складові державної території.
27. Континентальний шельф, його правовий режим.
28. Правовий режим Антарктики.
29. Міжнародний район морського дна та його режим за Конвенцією ООН з морського права 1982 р.
30. Правовий режим іноземців та його види. Характерні особливості правового становища іноземців.
31. Проблема захисту прав людини у сучасному міжнародному праві.
32. Механізми міжнародного співробітництва у сфері прав людини.
33. Європейський суд з прав людини: склад, повноваження, судова процедура.
34. Міжнародне право прав людини, його особливості порівняно з іншими галузями міжнародного права.
35. Міжнародне економічне право, його особливості порівняно з іншими галузями міжнародного права.
36. Транснаціональні корпорації та їх значення у міжнародному економічному праві.

7. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовний Модуль 1. Загальні положення міжнародного права

Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин

1. Визначте основні функції міжнародного права. Яка просторова сфера дії міжнародного права?
2. Який зміст концепції міжнародне "м'яке право"?
3. Які питання входять у предмет міжнародно-правового регулювання? Чи можуть внутрішньодержавні відносини бути предметом міжнародно-правового регулювання?

4. Назвіть галузі міжнародного права. Які з'явилися нові галузі міжнародного права?

5. Які загальні ознаки міжнародного права та його відмінності від національного права?

6. Як співвідноситься міжнародне публічне і міжнародне приватне право?

Література: [1; 2; 51; 52; 54; 55; 57; 58; 60 – 64].

Тема 2. Історія становлення і розвитку міжнародного права

1. Охарактеризуйте міжнародне право стародавнього світу.

2. Вестфальський мир 1648 року, його значення для розвитку міжнародного права.

3. Визначте вплив Великої французької та інших буржуазних революцій на розвиток міжнародного права.

4. Міжнародне право з 1815 року до закінчення Першої світової війни.

5. Міжнародне право з 1919 року до створення ООН. Сучасне міжнародне право.

6. Утворення Організації Об'єднаних Націй, Статут ООН.

Література: [1; 2; 51; 52; 54; 57; 58; 60 – 64].

Тема 3. Суб'єкти міжнародного права

1. Визначте зміст міжнародної правосуб'єктності.

2. Що таке імунітет держави? Якими імунітетами володіє держава?

3. У чому полягає сутність декларативної і конститутивної теорій визнання?

4. Які правові наслідки визнання держав (визнання урядів), визнання органу нації, що бореться, органом опору?

5. Сучасний зміст принципу права націй на самовизначення і його співвідношення з принципом невтручання у внутрішні справи держав.

6. Яким чином здійснюється правонаступництво щодо багатосторонніх та двосторонніх міжнародних договорів? Чи може правонаступник відмовитися від міжнародних договорів, укладених державою-попередником?

7. Яким чином здійснюється правонаступництво щодо державної власності? Як визначаються справедливі частки при правонаступництві державної власності?

Література: [1; 2; 5; 7; 11; 54; 55; 58 – 64; 67].

Тема 4. Норми, джерела і принципи міжнародного права

1. У чому особливість норм міжнародного права?
2. Які норми складають міжнародну нормативну систему?
3. У чому особливість структури норми міжнародного права?
4. Які форми практики держав існують при створенні міжнародних звичайних норм?
5. Яким критеріям повинні відповідати міжнародні звичайні норми?
6. У чому особливість створення договірних норм міжнародного права?
7. Чи можуть акти міжнародних організацій носити юридично обов'язковий характер?
8. Чи можуть норми актів міжнародних організацій мати пріоритет перед нормами міжнародних договорів?
9. Визначте юридичну силу принципів міжнародного права.
10. Який зміст принципу невтручання у внутрішні справи держави?
11. Охарактеризуйте принцип мирного врегулювання спорів.
12. Визначте зміст принципу суверенної рівності держав.
13. У чому особливість принципу поваги прав і свобод людини?

Література: [1; 2; 6; 16; 48; 55; 58; 62; 63].

Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів

1. Дайте визначення міжнародному спору.
2. Співвідношення міжнародного спору та міжнародного конфлікту.
3. Які нормативні акти закріплюють мирні засоби розв'язання міжнародних суперечок?
4. Охарактеризуйте переговори та консультації як мирний засіб вирішення спорів.
5. Які функції слідчих комісій і юридична сила результатів їх діяльності?
6. У чому відмінність добрих послуг від посередництва?
7. У чому полягає процедура вирішення спору в міжнародному арбітражі? Яку юридичну силу мають його рішення?
8. Яка структура, склад та компетенція Міжнародного Суду ООН?
9. Які мирні засоби вирішення міжнародних суперечок пропонує ООН?
10. У чому особливість мирних засобів вирішення суперечок у рамках ОБСЄ?

Література: [1; 2; 19; 26; 55; 58; 62; 63; 68; 69].

Змістовний модуль 2. Галузі міжнародного права

Тема 6. Право міжнародних договорів

1. Чи є національне законодавство джерелом права міжнародних договорів?
2. Охарактеризуйте структуру міжнародного договору.
3. Повноваження на укладення міжнародного договору.
4. Які стадії укладення міжнародних договорів передбачає Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р.?
5. Що є підписанням шляхом *ad referendum*?
6. Які наслідки абсолютної недійсності міжнародного договору?
7. У яких випадках можлива відносна недійсність міжнародного договору?
8. У чому відмінність абсолютної недійсності міжнародного договору від відносної?
9. Які види міжнародних договорів існують?
10. Що є обов'язковим для вступу міжнародного договору в силу?
11. У яких випадках дія міжнародного договору може бути призупинена?
12. Які функції виконує депозитарій?

Література: [1; 2; 5; 6; 32; 36; 48; 57; 58; 62].

Тема 7. Відповідальність у міжнародному праві

1. Визначте сутність міжнародної відповідальності.
2. На які види поділяються підстави міжнародної відповідальності?
3. Чи існують міжнародні договори, що встановлюють відповідальність?
4. Які елементи можна виділити в міжнародному правопорушенні?
5. Що таке міжнародний злочин? Які склади міжнародних злочинів існують?
6. У якому випадку суб'єкт міжнародного права зобов'язаний відшкодувати шкоду, заподіяну в результаті його правомірної діяльності?
7. Охарактеризуйте види міжнародної відповідальності.
8. Які форми міжнародної відповідальності існують?
9. Як співвідносяться форми міжнародної відповідальності і міжнародні санкції?

10. Які етапи залучення до міжнародної відповідальності можна виділити?

Література: [1; 2; 48; 51; 54; 55; 57; 58; 60 – 69].

Тема 8. Дипломатичне і консульське право

1. Що є юридичною основою діяльності дипломатичного представника?

2. Чи необхідно отримати згоду на призначення тієї чи іншої особи в якості військового аташе?

3. Чи може держава відмовити у видачі консульської екзекватури?

4. Які функції дипломатичного/консульського представництва?

5. Чи може дипломатичне представництво здійснювати консульські функції?

6. Які категорії індивідів підпадають під конвенційне визначення "особа, яка користується міжнародним захистом"?

7. Чи можлива відмова від дипломатичних привілеїв та імунітетів та з дотриманням яких умов?

8. Який обсяг привілеїв та імунітетів у членів адміністративно-технічного та обслуговуючого персоналу?

9. Чи може почесний консул займатися підприємницькою діяльністю?

10. Яка юридична сила актів міжнародних конференцій?

Література: [1; 6; 35; 37].

Тема 9. Право міжнародних організацій

1. Визначте джерела права міжнародних організацій.

2. Які норми складають внутрішнє право міжнародних організацій?

3. Охарактеризуйте юридичну природу міжнародних організацій.

4. У чому особливість правосуб'єктності міжнародних організацій?

5. Які види міжнародних організацій існують?

6. Яка організаційно-правова структура ООН?

7. Які функції допоміжних органів ООН?

8. Визначте види діяльності ООН, що спрямовані на підтримку міжнародного миру і безпеки?

9. У чому особливість міжнародних регіональних організацій?

10. У чому особливість закритих міжнародних організацій?

11. Охарактеризуйте цілі й завдання ОБСЄ.

12. Які органи складають організаційну структуру ОБСЄ?

13. У чому особливість інституційної системи Європейського союзу?
 14. Які нормативні акти складають систему права ЄС?
 15. Яка юридична сила актів, прийнятих інститутами Європейського союзу?
 16. Охарактеризуйте організаційно-правову структуру та основні напрями діяльності Ради Європи.
 17. Визначте цілі створення СНД, СЕП та ЄврАзЕС.
- Література:** [1; 2; 16; 45 – 49; 56; 62; 65 – 69].

Тема 10. Територія в міжнародному праві

1. Визначте види територій з точки зору міжнародного права.
 2. З яких частин складається державна територія?
 3. Яке значення принципу територіальної цілісності та принципу непорушності кордонів?
 4. Що є державним кордоном у фізичному і правовому сенсі?
 5. У чому полягає охорона державного кордону?
 6. Яким чином встановлюються державні кордони?
 7. Чи можлива покупка державної території?
 8. Що є поступкою території?
 9. Чи можливий обмін територіями?
 10. Яким чином здійснюється судноплавство по міжнародних ріках?
 11. Який правовий режим у міжнародних каналів?
- Література:** [1; 2; 11; 13; 18; 31; 33; 57; 58; 62].

Тема 11. Міжнародний захист прав людини

1. Охарактеризуйте міжнародні стандарти прав людини.
2. У яких міжнародно-правових актах закріплені міжнародні стандарти прав і свобод людини?
3. Які функції виконують міжнародні стандарти прав людини?
4. Які умови обмеження прав і свобод відповідно до національного законодавства і міжнародних актів?
5. Визначте міжнародні процедури захисту прав і свобод людини?
6. Які основні умови звернення в міждержавні органи з прав людини (критерії прийнятності скарги)?
7. Яка юридична сила рішень міждержавних органів: Комітету з прав людини, Європейського Суду з прав людини?

8. Охарактеризуйте правові наслідки рішення міжнародним органом по захисту прав людини в межах національної правової системи.

9. Наведіть випадки, в яких особі може бути відмовлено в наданні притулку.

Література: [1 – 3; 14; 15; 22; 28; 31; 33; 38; 57; 58; 62].

Тема 12. Міжнародне економічне право

1. Визначте вплив норм міжнародного економічного права на внутрішнє право держав.

2. На яких принципах відбувається формування і розвиток міжнародного економічного права?

3. Які правові режими надають договірні держави в торговельних договорах?

4. Яку роль відіграють міжнародні неурядові організації в розвитку міжнародного економічного права?

5. Як співвідносяться міжнародне економічне право і міжнародне торгове право?

6. Дайте визначення поняттю "міжнародне банківське право".

7. Які мирні засоби можна застосувати при вирішенні міжнародних економічних суперечок?

Література: [1; 2; 29; 37; 40; 49; 51 – 53; 60; 64; 65].

Тема 13. Міжнародне морське право

1. Які норми становлять джерела міжнародного морського права?

2. Які принципи міжнародного морського права сформовані з загальних принципів міжнародного права?

3. Яким чином принципи міжнародного права реалізуються в міжнародному морському праві?

4. Визначте, чи є принцип мирного судноплавства імперативним принципом міжнародного права?

5. Як визначити "національність" судна?

6. На які морські простори поширюються суверенні права держави?

7. Який статус мають внутрішні морські води та територіальне море?

8. Який правовий режим застосовується до континентальному шельфу і виключній економічній зоні?

9. Яку діяльність можна здійснювати у відкритому морі?

Література: [1; 2; 25; 57; 58; 62].

Тема 14. Міжнародне повітряне право

1. Дайте визначення міжнародному повітряному праву.
 2. Назвіть спеціальні принципи міжнародного повітряного права.
 3. Наведіть основні джерела міжнародного повітряного права?
 4. Які режими визначені міжнародним правом для повітряного простору?
 5. Які види повітряного простору існують?
 6. Що таке політ? Які ознаки має міжнародний політ?
 7. На які види можна поділити міжнародні польоти?
 8. Наведіть міжнародні організації в галузі цивільної авіації.
 9. Охарактеризуйте структуру та основні напрями діяльності ІКАО.
- Література:** [1; 2; 12; 17; 41; 42; 44; 57; 58; 62].

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з теоретичної частини навчальної дисципліни проводиться у вигляді:

- 1) індивідуальних консультацій (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу навчальної дисципліни);
- 2) групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничій практиці).

Індивідуально-консультативна робота з практичної частини навчальної дисципліни проводиться у вигляді:

- 1) індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань, стосовно яких виникли запитання);
- 2) групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення).

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді:

- 1) індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань;
- 2) підготовки рефератів для виступу на науковому семінарі;
- 3) підготовки рефератів для виступу на науковій конференції.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні навчальної дисципліни передбачено застосування активних й інтерактивних методів навчання – ділових ігор, тренінгів, семінарів у активній формі, розгляд кейсів, модерації. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у:

- високій мотивації студентів;
- закріпленні теоретичних знань на практиці;
- підвищенні самосвідомості студентів;
- виробленні здатності ухвалювати самостійні рішення;
- виробленні здібності до колективних рішень;
- виробленні здібності до соціальної інтеграції;
- набутті навичок вирішення конфліктів;
- розвитку здібності до компромісів.

Використання методик активізації процесу навчання наведено у табл. 4.

Таблиця 4

Використання методик активізації процесу навчання

Методика активізації	Вид заняття, де використовується
1	2
Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються	Викладення лекційного матеріалу за темами: тема 3. Суб'єкти міжнародного права; тема 9. Право міжнародних організацій
При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування , проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань у ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді	Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин. Тема 2. Історія становлення і розвитку міжнародного права

1	2
<p>Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування</p>	<p>Проведення практичних занять за темами: тема 13. Міжнародне морське право; тема 14. Міжнародне повітряне право</p>
<p>Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів</p>	<p>Проведення семінарських занять за темою: тема 5. Мирні засоби вирішення спорів</p>
<p>Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків</p>	<p>Проведення практичних занять за темою: тема 12. Міжнародне економічне право</p>
<p>Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію</p>	<p>Проведення практичних занять за темою: тема 7. Відповідальність у міжнародному праві</p>
<p>Ознайомлювальні або початкові ігри – частіше за все використовуються на початку занять для створення робочої атмосфери, налаштування учасників на групову роботу</p>	<p>Проведення перших практичних занять: тема 6. Право міжнародних договорів</p>
<p>Презентації – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг</p>	<p>Презентація результатів розгляду кейсів на практичних заняттях за темою: тема 8. Дипломатичне і консульське право</p>

1	2
<p>Модерація – це метод, який допомагає групам розглядати теми, проблеми, завдання, зосереджуючись на змісті цілеспрямовано і ефективно при самостійній участі кожного у вільній колегіальній атмосфері. Модерація як спосіб проведення обговорення швидко призводить до конкретних результатів, дає можливість усім присутнім брати участь у процесі вироблення рішень, відчуваючи при цьому свою повну відповідальність за результат</p>	<p>Проведення практичних занять за темами: тема 10. Територія в міжнародному праві; тема 11. Міжнародний захист прав людини</p>

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять, виконуючи практичні завдання щодо оцінки конкурентоспроможності складових національного туристичного комплексу в контексті його входження в світову індустрію туризму.

Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять.

Оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу і виконання індивідуальних завдань.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись кількома методами:

1. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять.
2. Виконання індивідуального завдання.
3. Виконання завдань для самостійної роботи.
4. Проведення проміжних тестів.
5. Проведення поточно-модульного контролю.
6. Проведення підсумкового заліку.

10.1. Порядок поточного оцінювання знань студентів

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за 12-бальною шкалою за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

3) ознайомлення з рекомендованою літературою і сучасною літературою, рекомендованими сайтами мережі Інтернет з питань, що розглядаються;

4) вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінка "відмінно" (12 – 10 балів) ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді усім п'ятьом зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів.

При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка на розсуд викладача буде знижена.

Оцінювання знань студента під час виконання завдань для самостійної роботи проводиться за 12-бальною шкалою.

Індивідуальне завдання є додатковою частиною самостійної роботи студента над навчальною дисципліною. Мета роботи – поглиблення теоретичних знань, набутих студентами в процесі вивчення навчальної дисципліни.

Проміжний тестовий контроль проводиться чотири рази за семестр (два рази у рамках вивчення змістовного модуля). Тест містить запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються такі критерії:

12 балів	–	100 %	правильних відповідей;
11 балів	–	91 – 100 %	правильних відповідей;
10 балів	–	82 – 90 %	правильних відповідей;
9 балів	–	73 – 81 %	правильних відповідей;
8 балів	–	64 – 72 %	правильних відповідей;
7 балів	–	55 – 63 %	правильних відповідей;
6 балів	–	45 – 54 %	правильних відповідей;
5 балів	–	36 – 44 %	правильних відповідей;
4 бали	–	27 – 35 %	правильних відповідей;
3 бали	–	18 – 26 %	правильних відповідей;
2 бали	–	9 – 17 %	правильних відповідей;
1 бал	–	до 9 %	правильних відповідей.

Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів за відповідними модулями.

Відповідно до Галузевого стандарту освіти тестові завдання спрямовані на забезпечення виконання студентами виробничих функцій (технічних, виконавчих, проектувальних, організаційних), завдань діяльності (професійних, соціально-виробничих і соціально-побутових) та класів завдань діяльності (стереотипних, діагностичних і евристичних), згідно з якими має здійснюватися підготовка фахівця певного рівня кваліфікації.

Проведення поточно-модульного контролю. Поточно-модульний контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичний модульний контроль і теоретичний лекційний модульний контроль. Оцінка за практичну складову модульного контролю виставляється за результатами оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять, виконання індивідуального завдання та проміжного тестового контролю згідно з графіком навчального процесу.

Лекційний модульний контроль здійснюється у письмовій формі за відповідними білетами, зміст яких містить питання з усіх тем модуля. Таким чином, після вивчення тем 1 – 5 (модуль 1) студенти денної форми навчання виконують завдання 1 поточного модульного контролю. Відповідно, після вивчення тем 6 – 14 (модуль 2) і виконується завдання 2.

Теоретична частина завдання модульного контролю містить теоретичні питання та тестові завдання закритої та відкритої форм. Практична частина завдання модульного контролю складається з практичних завдань (ситуацій) різного ступеня складності (стереотипне, діагностичне, евристичне) та інших елементів практичної підготовки.

Зразок завдання до модуля 1

Теоретична частина

1. Теоретичні питання

1. Міжнародне право як особлива правова система.
2. Держава – головний суб'єкт міжнародного права. Правове регулювання питань імунітету.
3. Колективна безпека. Міжнародні організації колективної безпеки.

2. Тестові завдання

Практична частина

Завдання 1

Держава А та держава Б уклали міжнародний договір. Через деякий час держава А відмовилася виконувати договір, посилаючись на те, що норми укладеного міжнародного договору не відповідають її конституційному устрою. Чи може держава Б змусити державу А виконувати договір? Чи може держава відмовитися від виконання міжнародного договору, посилаючись на невідповідність його норм нормам національного законодавства?

Викладач _____

Для підведення підсумків роботи студентів зі змістовного модуля виставляється підсумкова оцінка з поточно-модульного контролю, яка враховує оцінки за практичний модульний контроль і лекційний модульний контроль.

Для оцінки рівня відповідей студентів на теоретичні запитання та вирішення практичних завдань використовуються такі критерії:

Теоретична частина

1 завдання – теоретичні питання. Містить 3 теоретичних питання. Студент отримує найвищий бал, якщо розкрито не лише суто теоретичні частину (тобто демонструється здатність до вивчення та переказу матеріалу), а й запропоновані нові підходи до вирішення проблеми,

висвітлені дискусійні моменти тощо. Завдання оцінюється у 3 бали (по 1 за кожне питання, у разі неповної відповіді ставиться 0,5 бала).

2 завдання – тестові завдання. Містить 10 тестових завдань, які оцінюються у 3 бали за такою шкалою (3 бали 70 – 100 % правильних відповідей; 2 бали – 30 – 70 правильних відповідей; 1 бал – до 30 % правильних відповідей).

Практична частина

На підставі отриманих під час аудиторної та самостійної роботи знань, вмій та навичок студент повинен вирішити конкретну ситуацію, посилаючись на міжнародні та нормативно-правові акти.

Завдання вважається виконаним, якщо студент відповів на всі питання вступної частини та представив виважений комплекс заходів стосовно основного питання. Завдання оцінюється у 6 балів.

Проведення підсумкового письмового іспиту. Умовою допуску до іспиту є позитивна оцінка з поточного модульного контролю знань.

Іспит здійснюється у письмовій формі за екзаменаційними білетами. Екзаменаційний білет складається з теоретичної частини, що містить тестові завдання, та практичної частини, яка складається з практичних завдань різного ступеня складності (стереотипне, евристичне) та інших елементів практичної підготовки.

Екзаменаційне завдання оцінюється за 12-бальною шкалою відповідно до кваліфікаційних вимог до магістрів за спеціальністю "Туризмознавство".

Зразок екзаменаційного завдання

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Спеціальність "Туризмознавство"

Навчальна дисципліна "Міжнародне право"

Екзаменаційний білет

Теоретична частина

1. Тестові завдання.

Практична частина

Завдання 1

Наведіть приклади таких міжнародних організацій:

- економічних;
- гуманітарних;

- регіональних;
- військово-політичних;
- неурядових;
- загальної компетенції.

Завдання 2

Держава А та держава Б уклали міжнародний договір. Через деякий час держава А відмовилася виконувати цей договір, посилаючись на те, що норми укладеного міжнародного договору не відповідають конституційному устрою. Чи може держава Б змусити державу А виконувати цей договір? Чи може держава відмовитися від виконання міжнародного договору, посилаючись на невідповідність його норм нормам національного законодавства?

Зав. кафедри _____ Єрмаченко В. Є., викладач _____ Брусільцева Г. М.

Для оцінки рівня відповідей студентів на теоретичну та практичну частину використовуються такі критерії:

Теоретична частина

Тестові завдання. Містить 10 тестових завдань відкритої та закритої форми, які оцінюються у 4 бали за шкалою (4 бали 80 – 100 % правильних відповідей; 3 бали – 60 – 79 % правильних відповідей; 2 бал – 40 – 59 %; 1 бал до 39 % правильних відповідей).

Практична частина

На підставі отриманих під час аудиторної та самостійної роботи знань, вмінь та навичок студент повинен вирішити конкретні ситуації, посилаючись на міжнародні акти. Завдання оцінюється у 6 балів.

За перше практичне завдання ставиться 2 бали, якщо студент дав повну відповідь. 1 бал – якщо, відповідь була неповною або допущенні деякі помилки. Балів за завдання студент не отримує, якщо не може логічно побудувати відповідь та виявити свої знання з цих питань.

За друге практичне завдання ставиться 4 бали, якщо при виконанні завдань студент застосовує системні знання навчального матеріалу, а також діючих міжнародних актів, завдання виконане як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом висновки до завдання аргументовані та обґрунтовані;

3 бали студент отримує, якщо допустився незначних помилок, застосовує узагальнені знання навчального матеріалу та типові алгоритми.

2 бали студент отримує, якщо при виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускається помилок, стикається зі значними труднощами при аналізі міжнародних актів.

1 бал студент отримує, якщо стикається зі значними труднощами при виконанні практичного завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Балів за завдання студент не отримує, якщо не може логічно побудувати відповідь та виявити свої знання з цих питань.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (O_{nidc}) розраховується за формулою:

$$O_{nidc} = 0,4 \cdot O_{mod} + 0,6 \cdot O_{екз} ,$$

де O_{mod} – загальна оцінка за результатами чотирьох модульних контролів, балів;

$O_{екз}$ – екзаменаційна оцінка, балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (табл. 5).

Таблиця 5

Переведення показників успішності знань студентів у систему оцінювання за шкалою ECTS

Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
	2	3		
10	Відмінне виконання	A	12 – 11	відмінно
25	Вище середнього рівня	B	10	відмінно

Закінчення табл. 5

1	2	3	4	5
30	Взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	9 – 7	добре
25	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	6	задовільно
10	Виконання задовольняє мінімальні критерії	E	5 – 4	задовільно
-	Потрібне повторне перескладання	FX	3	незадовільно
-	Повторне вивчення дисципліни	F	2 – 1	незадовільно

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Антонович А. А. Міжнародне публічне право : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / Антонович А. А. – К. : Вид. дім "КМ Академія"; Алерта, 2003. – 308 с.

2. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії : підручник / Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожний О. В. ; за ред. В. Г. Буткевича. – К. : Либідь, 2002. – 608 с.

3. Всеобщая декларация прав человека 1948 г. // Международное публичное право : сб. док. в 2 т. Т. 1. – М., 1996.

4. Венская конвенция о праве договоров между государствами и международными организациями или между международными организациями 1986 г. // Действующее международное право. Документы : в 2 т. Т. 1 / сост. Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. – М. : Междунар. отношения, 2002. – С. 216–250.

5. Венская конвенция о праве международных договоров 1969 г. // Действующее международное право. Документы : в 2 т. Т. 1 / сост. Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. – М. : Междунар. отношения, 2002. – С. 190–216.

6. Венская конвенция о правопреемстве государств в отношении государственной собственности, архивов и долгов 1983 г. // Международное публичное право : сб. док. в 2 т. Т. 1. – М., 1996.

7. Венская конвенция о правопреемстве государств в отношении договоров 1978 г. // Международное публичное право : сб. док. в 2 т. Т. 1. – М., 1996.

8. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – С. 303–458.

9. Декларация о предоставлении независимости колониальным странам и народам 1960 г. // Международное право в документах. – М., 1997. – С. 28.

10. Декларация о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом ООН, 1970 г. // Международное публичное право : сб. док. в 2 т. Т. 1. – М., 1996.

11. Декларація про державний суверенітет України // ВВР України. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
12. Договор по открытому небу 1992 г. // Международное публичное право : сб. док. в 2 т. Т. 2. – М. : БЕК, 1996.
13. Европейская конвенция об иммунитете государств 1972 г. // Международное частное право : сб. документов. – М. : Изд. БЕК, 1997.
14. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини. – К. : Право, 1999.
15. Загальна декларація прав людини. – К. : Право, 1995.
16. Заключительный акт Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе 1975 г. // Международное право : сб. док. – М., 1996. – С. 8.
17. Конвенция о борьбе с незаконными актами, направленными против безопасности гражданской авиации, 1971 года // Действующее международное право : в 3 т. / сост. Ю. М. Колосов и Э. С. Кривчикова. – М. : Издательство Московского независимого института международного права, 1999. – Т. 3.
18. Конвенция о дипломатических отношениях 1969 г. // Юрид. ежегодник ООН 1972 г. – Нью-Йорк, 1978. – С. 314–325.
19. Конвенция о консульских отношениях 1969 г. // Юрид. Ежегодник ООН 1972 г. – Нью-Йорк, 1978. – С. 326–341.
20. Конвенция о международной гражданской авиации 1944 г. // Международное публичное право : сб. док. Т. 2. – М. : БЕК, 1996.
21. Конвенция о мирном разрешении международных столкновений 1907 г. // Международное право в документах. – М., 1982.
22. Конвенция о правах ребенка // Международное публичное право. Т. 1. – М., 1996.
23. Конвенция о правовом статусе беженцев 1951 г. // Международное публичное право. Т. 1. – М., 1996.
24. Конвенция о статусе апатридов 1954 г. // Международное публичное право. Т. 1. – М., 1996.
25. Конвенция ООН по морскому праву 1982 г. // Международное публичное право : сб. док. Т. 2. – М., 1996.
26. Конвенция по примирению и арбитражу в рамках СБСЕ 1991 г. // Международное публичное право : сб. док. Т. 1. – М., 1996.
27. Конвенція про правонаступництво // Україна в міжнародно-правових в відносинах. – К. : Юрінком, 1996. – С. 58–90.

28. Конституція України від 23.07.1996 р. № 254к/96-ВР // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141
29. Міжнародний пакт про соціальні, економічні та культурні права. – К. : Право, 1995.
30. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права і Факультативний протокол № 1 до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. – К. : Право, 1995.
31. Про біженців : Закон України від 21.06.2001 р. № 2557-III. //Офіційний вісник України. – 2001. – № 29. – Ст. 1292.
32. Про громадянство України: Закон України від 13.11.1999 р. №2235-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 9. – Ст. 342.
33. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 № 2491-III. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 41. – Ст. 197.
34. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2001. – № 7. – С. 6.
35. Про концесії : Закон України від 16.07.1999 № 997-XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 30. – Ст. 1807.
36. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV // ВВР України. – 1994. – № 10. – Ст. 45.
37. Про основні напрями зовнішньої політики України : Постанова Верховної Ради України // ВВР України. – 1993. – № 37. – Ст. 379.
38. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 № 3773-V// Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 2. – Ст. 161.
39. Про правонаступництво України : Закон України від 12.09.1991 № 1543-XII // ВВР України. – 1991. – № 46. – Ст. 617.
40. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – Ст. 80.
41. Протокол, касающийся изменения Конвенции о международной гражданской авиации, 1984 г. // Действующее международное право : в 3 т. / сост. Ю. М. Колосов и Э. С. Кривчикова. – М. : Издательство Московского независимого института международного права, 1999. – Т. 3.
42. Протокол о борьбе с незаконными актами насилия в аэропортах, обслуживающих международную гражданскую авиацию, дополняющий Конвенцию о борьбе с незаконными актами, направленными против

безопасности гражданской авиации, принятую в Монреале 23 сентября 1971 года, от 24 февраля 1988 года // Действующее международное право : в 3 т. / сост. Ю. М. Колосов и Э. С. Кривчикова. – М. : Издательство Московского независимого института международного права, 1999. – Т. 3.

43. Про уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР // Голос України. – 1998. – № 20. – Ст. 20

44. Соглашение о гражданской авиации и об использовании воздушного пространства 1991 г. // Действующее международное право : в 3 т. / сост. Ю. М. Колосов и Э. С. Кривчикова. – М. : Издательство Московского независимого института международного права, 1999. – Т. 2.

45. Статут Международного Суда // Действующее международное право. Документы : в 2 т. Т. 1 / сост. Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. – М. : Междунар. отношения, 2002. – С. 35–36.

46. Регламент Європейського Суду з прав людини // Практика Європейського Суду з прав людини. Рішення. Коментарі. – 1999. – № 1. – С. 123–217.

47. Резолюция ООН 1503 (от 1959 г.) // Матер. Генеральной Ассамблеи ООН в документах и резолюциях (1948 – 1955 гг.). — Нью-Йорк, 1959. – С. 248–261.

48. Устав ООН // Действующее международное право : в 3 т. / сост. Ю. М. Колосов, проф. Э. С. Кривчикова. – М., 1996. – Т. 1.

49. Устав Совета Европы. 1949 г. // Международное публичное право : сб. док. Т. 1. – М., 1996.

50. Цивільний кодекс України: від 16.01.2003 р. № 435-IV // ВВР України. – 2003. – № 40–44. – С. 356.

11.2. Додаткова

51. Богуславський М. М. Міжнародне економічне право / Богуславський М. М. – К., 1986. – 375 с.

52. Вельямінов Г. М. Основи міжнародного економічного права / Вельямінов Г. М. – К., 1994. – 356 с.

53. Гринько І. С. Зовнішньоторгівельні угоди / Гринько І. С. – Суми, 1994. – 215 с.

54. Дахно І. І. Міжнародне економічне право / Дахно І. І. – К., 2000. – 159 с.

55. Дахно І. І. Міжнародне приватне право : навч. посібн. / Дахно І. І. – 2-ге вид., стереотип. – К. : МАУП, 2004. – 312 с. Бібліогр. : с. 307.
56. Діяльність Міжнародного комерційного арбітражу // Право України. – 1997. – № 11. – С. 95–108.
57. Лукашук І. І. Міжнародне право / Лукашук І. І. – К. : БЕК, 1998. – 764 с.
58. Міжнародне право : підручник / під ред. Ігнатенко Г. В. – К. : Вища школа, 1995. – 345 с.
59. Міжнародний захист прав та свобод людини. Збірник документів. – К. : Юридична література, 1990. – 672 с.
60. Опрішко В. Ф. Міжнародне економічне право / Опрішко В. Ф. – К. : 1995. – 256 с.
61. Попов А. А. Міжнародне приватне право / Попов А. А. – 2-ге вид., доопр. – Х. : РА, 1999. – 219 с.
62. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Тимченко Л. Д. – Х. : Консум ; Ун-т внутр. справ, 1999. – 528 с.
63. Фединяк Г. С. Міжнародне приватне право : навч. посібн. / Фединяк Г. С., Фединяк Л. С. – 2-ге вид., доп. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 416 с.
64. Шатров В. П. Міжнародне економічне право / Шатров В. П. – М. : 1990. – 301 с.

11.3. Ресурси мережі Інтернет

65. Официальный сайт всемирной торговой организации. – Режим доступа : www.wto.org.
66. Официальный сайт Европейского Союза. – Режим доступа : www.europa.eu.int.
67. Официальный сайт НАТО. – Режим доступа : www.nato.int.
68. Официальный сайт ООН. – Режим доступа : www.un.org.
69. Официальный сайт организации по безопасности и сотрудничеству в Европе. – Режим доступа : www.osce.org.

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів	5
2. Тематичний план навчальної дисципліни	10
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	12
4. Плани лекцій	20
5. Плани семінарських (практичних) занять	23
6. Самостійна робота студентів	28
6.1. Питання для самостійного опрацювання	29
6.2. Індивідуальне завдання	34
6.2.1. Тематика ІЗ	35
7. Контрольні запитання для самодіагностики	36
8. Індивідуально-консультативна робота	43
9. Методики активізації процесу навчання	44
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	46
10.1. Порядок поточного оцінювання знань студентів	47
11. Рекомендована література	54
11.1. Основна	54
11.2. Додаткова	57
11.3. Ресурси мережі Інтернет	58

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"МІЖНАРОДНЕ ПРАВО"
для студентів спеціальності
8.14010301 "Туризмознавство"
всіх форм навчання**